

1859

Els primers cartells eren treballs d'impremta d'autor desconegut

► S'anunciaven «fuegos fijos y giratorios», jocs de cucanya i diverses misses.

1929

Per primera vegada es dona el protagonisme al tractament gràfic

► Una impremta de València feia uns cartells que cada ciutat podia adaptar canviant el nom i els actes.

1939

Amb la dictadura tornava el castellà i la «Girona Inmortal»

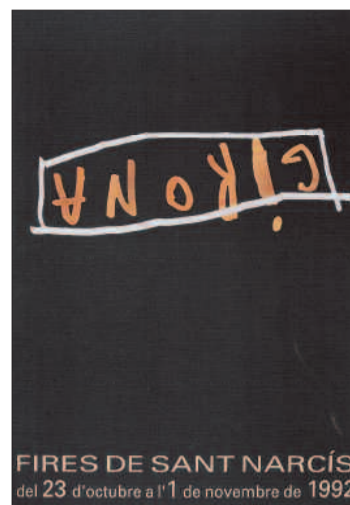
► El monumentalisme va marcar els anys de postguerra, com en aquest cartell de Pere Perpiñà Sebrí.

1966

Amb Narcís Comadira es produeix una clara inflexió a la modernitat

► El contingut ja no és narratiu, sinó un impacte visual, en consonància amb els nous corrents.

1992

El joc sensible i intel·ligent d'Esther Baulida

► La paraula «Girona» capgirada, com reflectida al riu, sobre la calidesa d'una pell humana.

UN LLIBRE PUBLICAT PER L'AJUNTAMENT REPRODUUEIX EN FORMAT A3 TOTS ELS CARTELLS DE FIRES CONSERVATS A PARTIR DE L'ANY 1959. AQUESTS CARTELLS HISTÒRICS PERMETEN RESSEGUIR A TRAVÉS DE LA IMATGE GRÀFICA ELS VENTS DE LA HISTÒRIA QUE HAN BUFAT A GIRONA

De la Girona grisa a la de colors a través dels cartells de fires

GIRONA | DANIEL BONAVENTURA

■ Tòpics que han funcionat per descriure literàriament la transformació de la Girona grisa i negra en una ciutat viva i de colors també es poden aplicar a l'evolució del cartellisme de fires, com posa de manifest el llibre *Girona, 150 anys de cartells de fires 1859-2009*, que acaba d'editar l'Ajuntament.

Els cartells més antics suggereixen una ciutat fosca, sotmesa, poc imaginativa, que per atraure públic anunciava activitats que avui considerariem anodines: «Machts de foot-ball», «Concurso de ganado», «Función cívico-religiosa», «Presentació del Batallón Infantil» o «Carreras de voiturettes y motocicletas». Fa tremolar pensar com devia ser la vida quotidiana durant la resta de l'any en aquella ciutat que algú ha definit com una llosa funerària.

El llibre també mostra la història del grafisme. Els primers cartells eren impersonals, un llistat d'actes sobri com un manual d'instruccions, res a veure amb l'explosió de vermells, grocs i blaus del cartell del pintor expressionista Quim Corominas de 1981, ben lluny de la proposta intel·ligent d'Esther Baulida de 1992, que capgirava la paraula «Girona», com reflectida en l'aigua d'un riu, impresa sobre la calidesa d'una pell humana.

El primer cartell en color data de

La llengua catalana no va ser present als cartells de fires fins l'any 1920 i desapareixia en èpoques de dictadura

Els primers cartells eren composicions sense personalitat d'impremta i els d'avui són obra d'artistes

1912, manté el format de programa d'impremta, però incorpora decoracions geomètriques i vol atraure la mirada amb una foto en blanc i negre de la Girona monumental vista des del Ter.

Aquells eren temps de culte a l'autoritat, de forta presència dels actes religiosos. Rarament un cartell no feia al·lusió a la «ciudad inmortal». Els artistes eren tolerats en incipients funcions de teatre, concerts de música i jocs florals. Anunciar les barraques d'estudiants o les nits de rock de La Copa hauria semblat d'un altre planeta.

No s'han conservat els originals de tots els cartells. Les guerres i penalitats ho han impedit. El cartell més antic és de 1859, ara fa 150 anys. El Museu d'Història té cura dels originals.

Aquest viatge pel cartellisme de fires es pot fer també resseguint la llengua. Durant molt anys tots els cartells sense excepció van ser escrits en castellà. El català no

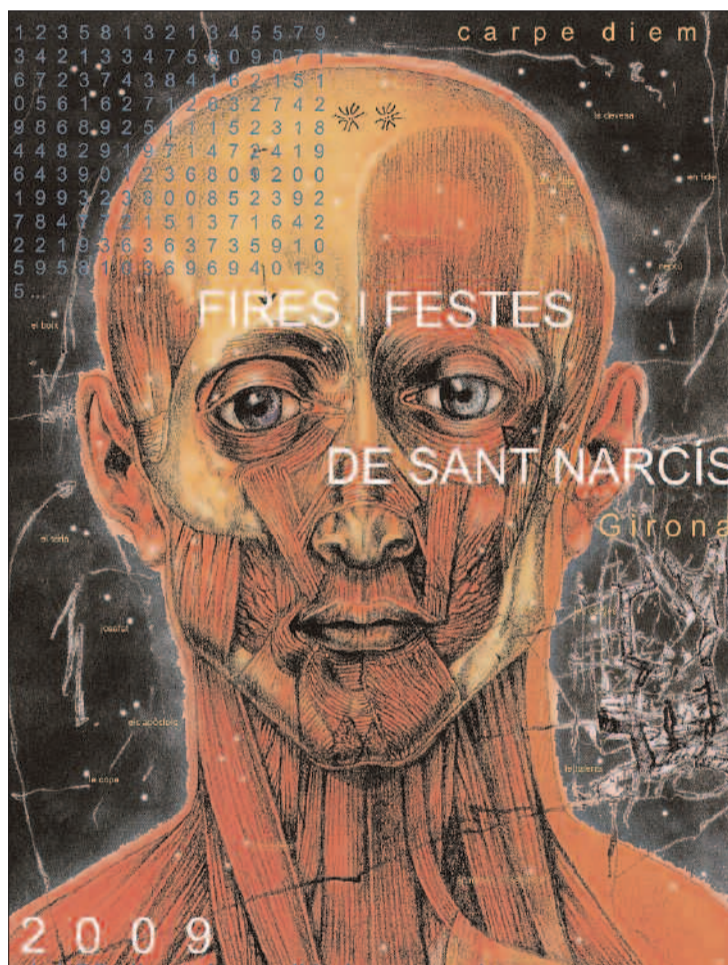
Crida per fer visible el cartellisme

► Antoni Monturiol recomana en la introducció del llibre que els cartells històrics que es conserven, bé siguin de fires o de les exposicions de flors, s'estudiïn més a fons i se'n faci una exposició. També hi ha els cartells de Setmana Santa, que encara no s'han estudiat, i els dels Pastorets, amb referències a l'actualitat gironina de cada any, a més a més dels cartells de la Fira Comercial, eclipsats pels de Fires de Sant Narcís. Girona | D.B.

s'estrenaria fins el 1920. El català apareixia quan Catalunya es dotava d'una administració pròpia, en aquest cas la Mancomunitat de Catalunya. El castellà retornava amb la dictadura, el 1924 amb la de Primo de Rivera i el 1939 amb la de Franco. El català no es va normalitzar fins el 1976.

Cal prestar atenció al cartell de 1929, que suposa la introducció d'un tractament gràfic modern que centra el protagonisme en dues figures femenines que preparen una festa. El cartell, fet a València, podia servir per a qualsevol ciutat, només calia canviar el nom i els actes.

També crida l'atenció el cartell

Pep Admetlla Un clam a la igualtat

► El cartell d'aquest any 2009, obra de l'artista Pep Admetlla, mostra una figura humana descarnada i vol ser un cant a la igualtat. Admetlla s'estrena com a cartellista de fires. Joaquim Pla Dalmau (5) és qui més cartells de Fires ha fet. El segueixen Joan de Palau Buxó (3), Joan Orihuel (3), Pere Perpiñà, Jesús Portas (2), Josep Perpiñà (2), Lluís Ortega (2), Francesc Masdevall (2), Josep Espinosa (2), Julio Arruga (2), Enric Ansesa (2) i Josep Algué (2).

de 1935, l'únic horitzontal en tota la col·lecció, basat en un fotogratvat del campanar gòtic de Sant Feliu. Anem entrant en l'era dels cartells d'autor.

El monumentalisme seria monotemàtic a partir de 1939, durant la inacabable postguerra. Havia resuscitat la Girona Inmortal. Els artistes semblaven haver perdut la inspiració. O no s'atreuen a exhibir-la. A partir dels anys seixanta trobem experiències més o menys agosarades d'informalisme, i un clar punt d'inflexió amb la litografia de Narcís Comadira de 1966, pur impacte visual, sense discurs narratiu. A poc a poc la temàtica s'anava entenent i humanitzant,

com l'entranyable nen a cavall de Carles Vivó de 1962. Les fires ara ja tenien nòria, tren de la bruixa i cavallets. Els espectacles no perseguïen l'alliconament moral de la tropa, sinó el pur divertiment.

Els artistes compromesos de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona, silenciats fins aleshores, van tenir la seva oportunitat arran de la mort de Franco. Les seves creacions trencadores ens transporten a la ciutat viva i de colors d'avui. Els darrers trenta anys s'han fet cartells de tendències molt diverses, des del negre d'Ansesa Gironella fins els jocs compostius de Leonard Beard o el paisatgisme d'Eva Llorens.